

Τα ακροδεξιά κόμματα που ενισχύονται σε όλη την Ευρώπη είναι γέννημα της επίθεσης του κεφαλαίου στην εργασία και έχουν ως βασικό στόχο το κτύπημα των εργατικών δικαιωμάτων, όπως έγινε στην Αυστρία με τη θέσπιση του 12ωρου, λέει στο Πριν ο ιστορικός και επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης Δημήτρης Κουσουρής. Ο αγώνας κατά του φασισμού είναι πρωτίστως ταξικός, τονίζει.

Συνέντευξη στον **Γιάννη Ελαφρό**

Πού οφείλεται η μεγάλη άνοδος των ακροδεξιών, εθνικιστικών και φασιστικών δυνάμεων στην Ευρώπη;

Για να κατανοήσουμε την άνοδο της ακροδεξιάς στην Ευρώπη –και όχι μόνο, θα χρειαστεί να ξαναγυρίσουμε στις αναλύσεις για τον ολοκληρωτικό καπιταλισμό κατά την περίοδο που συνδέει τη σημερινή διεθνή καπιταλιστική κρίση με εκείνη της δεκαετίας του 1970. Γενική τάση της περιόδου ήταν η συμπίεση του κόστους της εργασίας, μισθολογικού και μη, τόσο στο πεδίο των μισθών, όσο και σε αυτά του κράτους πρόνοιας, το κτύπημα των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, η περίοδος σηματοδεύτηκε από ριζικές αλλαγές στο διεθνή καταμερισμό εργασίας, μέσω κυρίως της ανεξέλεγκτης κινητικότητας των κεφαλαίων και της μεταφοράς παραγωγικών μονάδων προς χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας και παραγωγής. Πρόκειται για ένα δομικό στοιχείο του ύστερου καπιταλισμού που τροφοδοτείται και βαθαίνει από την αυξανόμενη πίεση που ασκούν οι λεγόμενες αναπτυσσόμενες οικονομίες, σε χώρες με ανύπαρκτα ή περιορισμένα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα (των λεγόμενων BRICS π.χ. Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα) προς τον αμερικανικό και ευρωπαϊκό καπιταλισμό, που οδηγούν σε έναν αδυσώπητο ανταγωνισμό που αγκαλιάζει ολοένα και περισσότερο κάθε πτυχή της ζωής και της ταξικής πάλης. Αυτή η τάση τείνει να κατισχύσει ολοκληρωτικά σήμερα: γι αυτό το λόγο, νεοφιλελευθερισμός και νεοφασισμός, που αναδύθηκαν ως μαζικά ρεύματα μετά τη δεκαετία του 1970 ως διακριτές απαντήσεις στην κρίση του μεταπολεμικού κοινωνικού συμβολαίου, φαίνονται να συγκλίνουν σήμερα σε πολιτικές πλήρους απορρύθμισης και ελαστικοποίησης της αγοράς εργασίας και αυταρχικού κράτους, σχηματίζοντας μάλιστα κυβερνητικές συμμαχίες ολοένα και πιο συχνά, όπως σε Αυστρία, Ιταλία κ.α.

Ποια στοιχεία συγκροτούν το ρεύμα αυτό στην Ευρώπη;

Πρώτο, η απαίτηση περιορισμού των μετακινήσεων, της μετανάστευσης, στη λογική του να περισωθεί ό,τι απομένει από το «κοινωνικό κράτος». Αυτός είναι λίγο-πολύ και ο κοινός παρονομαστής του προγράμματος των διαφορετικών ακροδεξιών κομμάτων στην Ευρώπη, που τις περισσότερες φορές δεν εκφράζεται με όρους φυλετικής καθαρότητας, αλλά με αναφορά σε όσους είναι ήδη ενταγμένοι στα πλαίσια της μίας ή της άλλης ευρωπαϊκής κοινωνίας, θρησκευτικών ή εθνοτικών ομάδων, μειονοτήτων κλπ.

Δεύτερο στοιχείο είναι η προώθηση πολιτικών απορρύθμισης των εργασιακών δικαιωμάτων. Χαρακτηριστικά, μία από τις πρώτες νομοθετικές παρεμβάσεις της αυστριακής κυβέρνησης συνεργασίας του δεξιού Λαϊκού Κόμματος και του ακροδεξιού Κόμματος της Ελευθερίας αφορούσε τη θέσπιση του 12ωρου και την κατάργηση της αυτόματης συμμετοχής κάθε εργαζόμενου στο εργατικό Επιμελητήριο.

Τρίτο στοιχείο, η διεκδίκηση ενίσχυσης του ρόλου του εθνικού κράτους απέναντι στις ανεξέλεγκτες δυνάμεις της «παγκοσμιοποίησης»: πρόκειται για την αντιδραστική απάντηση στο δημοκρατικό αίτημα ελέγχου της κίνησης και της κερδοφορίας του κεφαλαίου και συμμετοχής της κοινωνικής πλειοψηφίας στη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.

Μπορούν να χαρακτηριστούν φασιστικά αυτά τα κόμματα;

Υπάρχει μια μεγάλη συζήτηση σε εξέλιξη γύρω από αυτό το ερώτημα. Άλλοι κάνουν λόγο για νεοφασισμό, υπογραμμίζοντας τις σχέσεις συνέχειας με τον ιστορικό φασισμό, άλλοι, όπως π.χ. ο Έντσο Τραβέρσο μιλάνε για μεταφασισμό για να τονίσουν τα νέα ειδοποιά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ακροδεξιάς, άλλοι προτιμούν να κάνουν λόγο για ριζοσπαστική/άκρα δεξιά. Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για τη σύγχρονη μετάλλαξη των ρευμάτων της αντεπανάστασης που θέτουν στο στοχαστρό τους τα υλικά συμφέροντα αλλά και τα πολιτικά δικαιώματα της εργαζόμενης κοινωνικής πλειοψηφίας.

Τα πιο μαζικά από αυτά τα κόμματα αποτελούν «ομπρέλες», κάτω από τις οποίες ευδοκιμούν τόσο οι τεχνοκράτες με τις γραβάτες, όσο και -κεκαλυμμένα τις περισσότερες φορές- βίαιες οργανώσεις που διεξάγουν βρώμικο πόλεμο ενάντια σε εργαζόμενους και μετανάστες, όπως για παράδειγμα με τα ρατσιστικά πογκρόμ στην Γερμανία.

Συχνά έχουμε να κάνουμε με κόμματα που συγκροτήθηκαν από πρώην ναζί, φασίστες, ή/και στελέχη κρατικών και παρακρατικών οργανώσεων. Το αυστριακό Κόμμα Ελευθερίας π.χ. ιδρύθηκε το 1956 μετά την αποχώρηση των συμμαχικών δυνάμεων από την Αυστρία από πρώην αξιωματικούς των SS κι έκανε μια μακρόχρονη προσπάθεια επαναπλασαρίσματος ως «κόμμα των επιχειρηματιών» μετά τη δεκαετία του 1970. Το Εθνικό Μέτωπο στη Γαλλία συσείρωσε αρχικά από στελέχη του Βισύ και των SS μέχρι ανθρώπους της OAS, της Occident και πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών. Αντίστοιχο κόμμα-ομπρέλα είναι και η γερμανική AfD, της οποίας οι σχέσεις με πρώην μέλη του νεοναζιστικού NPD αλλά και η «κάλυψη» που είχαν από τον αρχηγό των μυστικών υπηρεσιών Μάασεν και τον πολιτικό του προϊστάμενο, υπουργό Εσωτερικών Ζέεχοφερ, αποκαλύφθηκαν πρόσφατα σε ένα μίνι σκάνδαλο στη Γερμανία, που έληξε με τη «δυσμενή μετάθεση» του αρχηγού των μυστικών υπηρεσιών στο γραφείο του υπουργού...

Κάτι σαν τον Μπαλτάκο;

Και χειρότερα, με την έννοια πως αυτές οι υποθέσεις εμπλέκουν λειτουργούς που έχουν οι ίδιοι την ευθύνη υπουργείων και υπηρεσιών πληροφοριών. Πρόκειται για στοιχεία μια ευρύτερης αντιδραστικής μετάλλαξης. Στην Αυστρία, μία από τις πρώτες ενέργειες της νέας κυβέρνησης, στην οποία οι ακροδεξιοί έλαβαν τα υπουργεία Εσωτερικών, Εξωτερικών και Άμυνας ήταν να σταλεί μια ομάδα «αδιάφθορων» της αστυνομίας σε μια νυχτερινή επιδρομή στα γραφεία της αντίστοιχης ΚΥΠ, στα τέλη Φλεβάρη. Σύμφωνα με καταγγελίες της ίδιας της υπηρεσίας πληροφοριών, οι σκληροί δίσκοι που κατασχέθηκαν περιείχαν υλικό που αφορούσε τις ακροδεξιές οργανώσεις.

Η σχέση αυτών των κομμάτων με τους θεσμούς και μηχανισμούς του αστικού κράτους είναι καίριας σημασίας. Συνηθίζουν πολλοί να περιμένουν κάτι που να θυμίζει πορεία στη Ρώμη ή πυρκαγιά του Ράιχσταγκ, τελικά αποτυγχάνοντας να δουν τι συμβαίνει μπροστά στα μάτια τους. Έξαλλου ο Μουσολίνι και ο Χίτλερ δεν πήραν την εξουσία με πραξικόπημα, κάποιος ανώτατος θεσμικός παράγοντας τους διόρισε, σε ένα γλίστρημα της αστικής δημοκρατίας, σε μια αντιδραστική μετάλλαξη στα όρια της αστικής νομιμότητας.

Ποια είναι η σχέση της σύγχρονης ακροδεξιάς με τον ευρωπαϊκή ολοκλήρωση;

Στο βαθμό που οι ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί εξελίσσονται πλέον σε πλανητική κλίμακα, το πεδίο αναφοράς της ακροδεξιάς ιδεολογίας δεν είναι στενά εθνικό, αλλά συμπεριλαμβάνει και τις διάφορες όψεις της ιδεολογίας μιας λευκής και χριστιανικής Ευρώπης. Στο επίπεδο των κρατών μελών, τα ακροδεξιά κόμματα λειτουργούν ως μοχλός πίεσης για την υιοθέτηση των πιο αντιδραστικών πολιτικών από τις κυβερνήσεις, είτε ως κυβερνητικοί εταίροι, όπως στην Αυστρία ή την Ιταλία, είτε ως αντιπολίτευση. Και προφανώς η ρατσιστική πολιτική της Ευρώπης φρούριο καταρτίζεται και εφαρμόζεται από τη γραφειοκρατία των Βρυξελλών. Με άλλα λόγια, η άνοδος της ακροδεξιάς, η κανονικοποίηση

νεοφασιστικών κομμάτων και πρακτικών, όπως των φασιστικών πολιτοφυλακών και ταγμάτων εφόδου που αναβιώνουν πια για τα καλά, λειτουργεί ως μοχλός για την αντιδραστική μετάλλαξη του σχεδίου της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Σήμερα ο Μακρόν, ο Τσίπρας και άλλοι μάς καλούν σε μέτωπο κατά της ακροδεξιάς. Πόσο βάση έχει κάτι τέτοιο;

Όπως τέθηκε εμφατικά, και εύστοχα, στη σχετική συζήτηση πριν από το δεύτερο γύρο των γαλλικών προεδρικών εκλογών, δεν μπορούμε να υπερασπίσουμε τα πολιτικά μας δικαιώματα, που διακυβεύονται από τη φασιστική απειλή, σε συμμαχία με εκείνους που καταστρέφουν κάθε έννοια δικαιώματος στην εργασία, στην ασφάλιση, στην περίθαλψη, στην ελευθερία κίνησης κοκ. Η εφαρμογή των πιο σκληρών νεοφιλελεύθερων πολιτικών από «σοσιαλιστικές», «αριστερές» ή «προοδευτικές» κυβερνήσεις είναι εξίσου υπεύθυνη για την απαξίωση του δημοκρατικού κεκτημένου των ευρωπαϊκών κοινωνιών και την άνοδο της Ακροδεξιάς. Και η εφαρμογή των ρατσιστικών πολιτικών της Ευρώπης-φρούριο από τους ίδιους βαθαίνει καθημερινά τον εκφασισμό της κοινωνίας και των πολιτικών συστημάτων. Άρα τι θα σήμαινε αντιφασιστικό μέτωπο σε αυτήν τη περίπτωση; Υπεράσπιση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού καπιταλισμού με ελεγχόμενη ένταση της εκμετάλλευσης και με συναίνεση των ίδιων των εργαζομένων; Υπεράσπιση ενός τμήματος των εργαζόμενων τάξεων με αντάλλαγμα τη βαθύτερη εκμετάλλευση των άλλων; Αν ο φασισμός είναι κυρίως ένα καθεστώς ωμής βίας για την επιβολή της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, τότε τα χαρακτηριστικά και τα κριτήρια συγκρότησης ενός αντιφασιστικού μετώπου δε μπορεί να είναι ιδεολογικά αλλά ταξικά. Η απάντηση βρίσκεται λοιπόν στον αντίποδα της πολιτικής τους, στη συγκρότηση ενός προλεταριακού μετώπου με τους εργαζόμενους, τους ημιαπασχολούμενους, τους συνταξιούχους, τους μετανάστες, τους πρόσφυγες...

Γιατί δεν μπόρεσε η Αριστερά να εκφράσει την λαϊκή δυσαρέσκεια;

Είναι μεγάλη κουβέντα αυτή, αλλά αν πρέπει να απομονώσουμε μία βασική πτυχή είναι πως εγκλωβίστηκε σε ιδεολογικά σχήματα που αντιστοιχούν σε αντιθέσεις μιας προηγούμενης περιόδου και τελικά απέτυχε να διαμορφώσει ένα συγκεκριμένο σχέδιο απάντησης στη δεσπόζουσα αντίθεση ανάμεσα στην ανεξέλεγκτη κίνηση των κεφαλαίων και των εμπορευμάτων, και τα νέα, πολλαπλά τείχη και σύνορα που επιβάλλονται στην κίνηση των εργαζομένων. Η Αριστερά καλείται να εκφράσει το δημοκρατικό αίτημα να αποκτήσουν οι εργαζόμενοι τον έλεγχο της ζωής τους, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο ταυτόχρονα, ξεπερνώντας τα όρια της υπεράσπισης μιας εθνικής εργατικής τάξης ή ταξικής συμμαχίας με το εθνικό-παραγωγικό κεφάλαιο, συγκροτώντας άμεσα ταξικούς δεσμούς με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες και διαμορφώνοντας τους όρους για τη διαμόρφωση ενός διεθνούς σχεδίου κοινής δράσης και διεκδίκησης. Καταστροφικές λογικές όπως αυτή της Βάγκενκνεχτ στην Γερμανία, που με πρόσχημα την προσέγγιση του λαϊκού ακροατηρίου της AfD προσχωρεί σε λογικές περιορισμού της μετανάστευσης και απέλασης όσων «παράνομουν», βαθαίνουν ακόμα περισσότερο τη διαίρεση των εργαζομένων και συμβάλλουν στη περαιτέρω αποδυνάμωσή τους.

Το πρωταρχικό σήμερα είναι να ενισχυθεί η οργάνωση της εργατικής τάξης από τα κάτω. Άρα πρώτιστο καθήκον της οποίας αριστεράς είναι να συμβάλλει έμπρακτα στο ξεπέρασμα της αίσθησης ανημπόριας των εργαζομένων, στην ανάκτηση της ταξικής περηφάνιας των παραγωγών του πλούτου και στη διαμόρφωση μιας διεθνικής ταξικής ταυτότητας στον αντίποδα των εθνικών, θρησκευτικών και λοιπών διαχωρισμών που επιβάλλουν οι διάφορες αντιλήψεις περί σύγκρουσης των πολιτισμών.

Πηγή: [PRIN](#)